

126. MEKTUP

١٢٦- ﴿ الْمَكْتُوبُ السَّادِسُ وَالْعِشْرُونَ وَالْمِائَةُ : إِلَى الْمِيرِ صَالِحِ
النِّسَابُورِيِّ أَيْضًا فِي بَيَانِ أَنَّهُ يَنْبَغِي لِلطَّالِبِ الْإِهْتِمَامُ فِي نَفْيِ الْإِلَهَةِ الْبَاطِلَةِ
آفَاقِيَّةً كَانَتْ أَوْ أَنْفُسِيَّةً وَاثْبَاتِ الْمَعْبُودِ عَلَى الْحَقِّ وَمَا يُنَاسِبُ ذَلِكَ ﴾

أَيُّهَا السَّيِّدُ النَّقِيبُ يَنْبَغِي لِلطَّالِبِ الْإِهْتِمَامُ فِي نَفْيِ الْإِلَهَةِ الْبَاطِلَةِ آفَاقِيَّةً أَوْ أَنْفُسِيَّةً
وَكُلَّمَا يَدْخُلُ فِي حَوْصَلَةِ الْفَهْمِ وَحَيْطَةِ الرَّهْمِ وَقَتَ اثْبَاتِ الْمَعْبُودِ بِالْحَقِّ جَلَّ
سُلْطَانُهُ يَنْبَغِي أَنْ يُدْخِلَهُ تَحْتَ النَّفْيِ أَيْضًا وَأَنْ يَكْتَفِيَ بِمَوْجُودِيَّةِ الْمَطْلُوبِ ﴿ع﴾:
هُوَ الْمَوْجُودُ لِأَشْيَى سِوَاهُ * وَأَنْ لَمْ يَكُنْ مَسَاغٌ لِلْوُجُودِ فِي ذَلِكَ الْمَوْطِنِ أَيْضًا
بَلْ يَنْبَغِي أَنْ يَطْلُبَهُ مِنْ مَاوَرَاءِ الْوُجُودِ وَلَقَدْ أَحْسَنَ عُلَمَاءُ أَهْلِ السُّنَّةِ شَكَرَ اللَّهُ
سَعْيَهُمْ فِي قَوْلِهِمْ بِزِيَادَةِ وُجُودِ الْوَاجِبِ تَعَالَى عَلَى ذَاتِهِ سُبْحَانَهُ وَالْقَوْلُ بِعَيْنِيَّةِ
الْوُجُودِ مَعَ الذَّاتِ وَعَدَمُ اثْبَاتِ شَيْءٍ وَرَاءَ الْوُجُودِ مِنْ قُصُورِ النَّظَرِ قَالَ الشَّيْخُ
عَلَاءُ الدَّوْلَةِ فَوْقَ عَالَمِ الْوُجُودِ عَالَمُ الْمَلِكِ الْوُدُودِ وَلَمَّا تَرَقَّى هَذَا الدَّرَوِيشُ مِنْ
مَرْتَبَةِ الْوُجُودِ كَانَ مَغْلُوبَ الْحَالِ أَوْقَاتًا وَوَجَدَ نَفْسَهُ عَلَى وَجْهِ الذَّوْقِ وَالْوِجْدَانِ
مِنْ أَرْبَابِ التَّعْطِيلِ وَلَمْ يَحْكَمْ بِوُجُودِ الْوَاجِبِ فَإِنَّهُ كَانَ تَرَكَ الْوُجُودَ فِي الطَّرِيقِ
وَلَمْ يَجِدْ لِلْوُجُودِ مَحَالًّا فِي مَرْتَبَةِ الذَّاتِ وَكَانَ إِسْلَامُهُ فِي ذَلِكَ الْوَقْتِ تَقْلِيدِيًّا
لِاتِّحَاقِيَّةٍ وَبِالْجُمْلَةِ أَنَّ كُلَّمَا يَحْصُلُ فِي حَوْصَلَةِ الْمُمَكِّنِ يَكُونُ مُمَكِّنًا بِالطَّرِيقِ
الْأَوَّلَى فَسُبْحَانَ مَنْ لَمْ يَجْعَلْ لِلْخَلْقِ إِلَى اللَّهِ سَبِيلًا إِلَّا بِالْعَجْزِ عَنْ مَعْرِفَتِهِ وَلَا يَظُنُّ
أَحَدٌ مِنْ حُصُولِ الْفَنَاءِ فِي اللَّهِ وَالْبَقَاءِ بِاللَّهِ أَنَّ الْمُمَكِّنَ يَصِيرُ وَاجِبًا حَاشًا مِنْ ذَلِكَ
فَإِنَّهُ مُحَالٌ مُسْتَلَزِمٌ لِقَلْبِ الْحَقَائِقِ فَإِذَا لَمْ يَصِرِ الْمُمَكِّنُ وَاجِبًا لَا يَكُونُ نَصِيحُهُ غَيْرَ
الْعَجْزِ ﴿شَعْرٌ﴾:

وَلَا أَحَدَ يَصْطَادُ عَقَّاءَ فَاطِرِ الْفَخَاخِ وَالْأَدَامُ فِيكَ الْمَتَاعِبِ

وَعُلُوْهُ اَلْهَمَّةُ يَطْلُبُ مَطْلَبًا لَا يَحْصُلُ مِنْهُ شَيْءٌ وَلَا يَدُوْ مِنْهُ اسْمٌ وَلَا رَسْمٌ وَطَائِفَةٌ
يَطْلُبُوْنَ شَيْئًا يَجِدُوْنَهُ عَيْنُهُمْ وَيُثْبِتُوْنَ لَهُ قُرْبًا وَمَعِيَّةً ﴿ع﴾: لِكُلِّ مِنَ الْاِنْسَانِ شَأْنٌ
يَخْصُهُ * وَالسَّلَامُ اَوَّلًا وَاٰخِرًا .

TÜRKÇE ANLAMI

Bu mektup da Mîr Salîh en-Nisâbü'rî'ye yazılmış olup Hakk tâlîplisine gerekli olan şeyin âfâkî ya da enfûsî tüm bâtlı ilahları yok etmenin ve Ma'bûd'u doğru şekilde isbat etmenin gerekliliği ve benzer meseleler hakkındadır.

Ey Seyyid-i nakîb,¹⁹⁶

Hakk yolcusuna gereken, âfâkî ya da enfûsî tüm bâtlı ilahların yok edilmesi konusuna ihtimam göstermektir. Gerçek mabûd olan Hakk Subhânehû'yu isbat sadedinde idrak ve vehim alanı içine giren her şeyi de aynı şekilde nefyetmek ve matlûbun varlığı ile yetinmek gerekir.

"O'dur Mevcûd; O'nun dışında bir şey yoktur!" (Şiir).

Her ne kadar bu konumda varlığın yeri olmasa da O'nu varlığın ötesinde aramak ve istemek gerekir. Ehl-i Sünnet âlimleri (Allah gayretlerini makbul buyursun), O Subhânehû'nun zâtı üzerine "Vâcib Te'âlâ'nın vücûdunun zâtı olduğunun" söyleyerek ne güzel açıklamıştır.¹⁹⁷

Vücûdun zât ile aynı olduğunu söylemek ve vücûdun (varlığın) dışında hiçbir şey kabul etmemek kısır görüşlü olmaktan ileri gelir.

Şeyh Alâüddevle¹⁹⁸ demiştir ki: "Vücûd aleminin üstünde melik-i vedûd¹⁹⁹ âlemi vardır."

Bu derviş vücûd mertebesini geçtiğinde çok zaman hâlin baskınlığını yaşamış, kendisini zevk ve vecd üzere (sıfatları yok sayan) ta'til ehlinde

¹⁹⁶ Ehl-i beytten olan seyyid kişi.

¹⁹⁷ Ehl-i Sünnet âlimleri "Allahü Te'âlânın vücûd, zâtından başkadır" demekle meseleyi netleştirmiştir.

¹⁹⁸ Şeyh Alâüddevle'nin hayatıyla ilgili açıklama için bkz. c.1, Mektup 1'deki ilgili dipnot.

¹⁹⁹ Melik-i vedûd âlemi ile varlık ve diğer sıfatların ötesinde öz zâtı pâki Subhânehû'nun kendine mahsus âlemi kastedilmektedir.

bulmuştu. *Vâcibin* vücûduna hükmetmemişti. Çünkü o, *vücûdu* bu yolda (geride) bırakmış ve zât mertebesinde *vücûda* yer bulamamıştı. O zaman imânı tahkîkî değil, taklîdî idi.

Özet olarak, *mümkûnün* havsalasında meydana gelen her şey gâyet tabîî olarak *mümkûn* olur.²⁰⁰ Kendisine ulaşmak için, halka kendisini bilmekten âciz olmanın dışında bir yol bırakmayan zât, noksan sıfatlardan münezzehtir.²⁰¹

Hiç kimse *fenâ fîllâh* ve *bekâ billâh* makamlarına ulaşmakla *mümkûnün* *vâcibe* dönüşeceğini sanmasın. Hâşâ böyle bir şey olmaz. Çünkü bu muhaldır ve böyle bir şey hakikatlerin ters yüz edilmesini gerektirir. Dolayısıyla *mümkûn*, *Vâcibe* dönüşmeyince talibin acziyetten başka nasibi kalmamaktadır.

"Anka kuşunu kimse avlayamaz; kaldır kapını!

Zîrâ yorulmaktan başka bir şeye ulaşamazsın!" (Şiir).

Yüksek himmet öyle şeyler bulmayı ister ki; onların hiçbirine ulaşılmaz. Ne ismi belirir ne resmi.

Bir grup da bir şey ister ve onu kendilerinin aynı olarak bulurlar. Sonra da ona yakın ve onunla beraber olduklarını kabul ederler.

"Her insanın kendisine ait olan bir durumu vardır." (Şiir).

Başta ve sonda selamlar.

﴿ KELİME ANLAMI ﴾

126. إِلَى الْمِيرِ Yüz yirmi altıncı mektup الْمَكْتُوبُ السَّادِسُ وَالْعِشْرُونَ وَالْمِائَةُ : ٢٠٠
فِي بَيَانِ Yine Mîr Salih Nisâburî'ye yazılmıştır (Neye ilâşkındır?) صَالِحِ النَّيسَابُورِيِّ أَيْضًا

²⁰⁰ Yâni, *mümkûn* olan insanın hatırına, hayâline gelen her şey doğâl olarak kendisi gibi *mümkûn*/ mahlûk olur.

²⁰¹ Şeyh Ubeydullah Ahrâr (Kuddise Sırruhu), "Allah'ı Allah'tan başka kimse bilemez" derken, bazı sûfiler de "el-'aczu 'an'l-idrâki idrâkun (İdrâk etmekten acizlik, idrâktir)." demişlerdir.

الْإِهْتِمَامُ (Ney?) Hak taliblisine gerekir Şunun beyanına iliskindir أَنَّهُ
 Batıl ilahları reddetme (Ney konusuda?) فِي نَفْيِ الْإِلَهِ الْبَاطِلَةِ
 Özen göstermek وَاثْبَاتِ أَوْ أَنْفُسِيَّةٍ İster âfaki olsun İster âfakiye KANT
 Doğru şekilde عَلَى الْحَقِّ (Nasir?) Ve mâbudu ispat etme konusunda الْمَعْبُودِ
 Ve buna benzer şeylerin beyanındadır يُنَاسِبُ ذَلِكَ >

الْإِهْتِمَامُ (Ney?) Hak taliblisine gerekir Ey Seyyid-i Nakib لِلطَّالِبِ
 Batıl ilahları reddetme konusunda (Ney konusuda?) فِي نَفْيِ الْإِلَهِ الْبَاطِلَةِ
 Dahil olan her وَكَلَّمَا يَدْخُلُ أَوْ أَنْفُسِيَّةٍ Veya enfusi olsun bunlar İster âfaki olsun
 Ve vehim kapsamına وَحَيْطَةِ الْوَهْمِ فِي حَوْصَلَةِ الْفَهْمِ (Ney?) şey
 Mâbutluğu ispat ederken (Ney?) مَبْتُوْهُ الْمَعْبُودِ وَقَتِ اثْبَاتِ الْمَعْبُودِ (Ney zamanı?)
 O şeyi sokmak gerekir (Ney?) تَحْتَ النَّفْيِ أَيْضًا
 Gerçek بِمَوْجُودِيَّةِ الْمَطْلُوبِ (Ney?) Ve yetinmek gerekir وَأَنْ يَكْتَفِيَ
 Onun لَاشَيْءٍ سِوَاهُ Odur mevcut هُوَ الْمَوْجُودُ : ﴿ع﴾ Misra: Varlığa
 Varlığa مَسَاغٌ لِلْوُجُودِ (Ney?) وَانْ لَمْ يَكُنْ Her ne kadar olmasa da
 Diğer şeyler gibi فِي ذَلِكَ الْمَوْطِنِ Bu noktada بَلْ يَتَّبِعِي
 Varlığın ötesinde مِنْ مَا وَرَاءَ الْوُجُودِ (Ney?) أَنْ يَطْلُبَهُ Aksine gerekir
 Ehl-i Sünnet alimleri عُلَمَاءُ أَهْلِ السُّنَّةِ (Ney?) Ne iyi etmiştir وَلَقَدْ أَحْسَنَ
 Demelerinde فِي قَوْلِهِمْ (Neyde iyi etmişlerdir?) Allah onların gayretlerini makbul buyursun
 Vâcip Teâla'nın varlığının zâit olduğunu (Ney üzerinde?) بِزِيَادَةِ وَجُودِ الْوَاجِبِ تَعَالَى (Ney?)
 Söylemek / Savunmak بِعَيْنِيَّةٍ (Ney?) وَالْقَوْلُ سُبْحَانِيسِ Zât-ı sübhânisi ÜZERİNDE عَلَى ذَاتِهِ سُبْحَانَهُ
 Ve bir şey وَعَدَمُ اثْبَاتِ شَيْءٍ Zatla مَعَ الذَّاتِ (Ney?) Varlığın aynı olduğunu
 İdrak مِنْ قُصُورِ النَّظَرِ (Ney?) Varlığın ötesinde وَرَاءَ الْوُجُودِ ispat etmemek
 Şeyh Alâuddevle (Ney dedi?) فَوقَ عَالَمِ الشَّيْخِ عَلَاءِ الدَّوْلَةِ (Ney?) Dedi قَالَ
 "Melik-i Vedüd Âlemi" عَالَمِ الْمَلِكِ الْوَدُودِ (Ney?) "Varlık Âlemi'nin üstünde vardır"

يَجِدُونَهُ شَيْئًا (Neyi?) İsterler يَطْلُبُونَ Bir grup da وَطَائِفَةٌ Ne isim ne de resim
 قُرْبًا وَيُتَّبَتُونَ لَهُ Ve onun için ispat ederler عَيْنَهُمْ Onu kendilerinin aynı olarak bulurlar
 لِكُلِّ مِنَ الْإِنْسَانِ (ع) Her insan için vardır (Neyi?) وَمَعِيَّةُ Yakınlık ve beraberlik
 وَالسَّلَامُ أَوَّلًا وَآخِرًا Kendine has bir durum شَأْنٌ يَخُصُّهُ Evvel ve âhirde selamlar.

